

VITAANYAG MAGYARORSZÁG JELENTŐS VÍZGAZDÁLKODÁSI KÉRDÉSEIRŐL

A WWF Magyarország véleménye az országos szintű konzultációs anyagról

Általános észrevételek

A vitaanyag névre szóló kiküldését e-mailen keresztül és a véleményezési határidő egy hónappal történő meghosszabbítását hasznosnak tarjuk, hiszen így az érdekcsoportok nagyobb eséllyel dolgozhatják ki javaslataikat, észrevételeiket.

Azonban maga a társadalmi konzultációra szánt vitaanyag szerintünk nem tölti be az elvárt funkcióját, azaz az érintettek megfelelő tájékoztatását, a – társadalom számára új szemléletű – Víz Keretirányelv szellemének népszerűsítését és ami a legfontosabb, a természet- és környezetvédelmi szempontból jelentős vízgazdálkodási kérdések megfelelő mélységű bemutatását.

A teljes konzultációs anyagra jellemző súlyos hiba, hogy nem a Víz Keretirányelv elvárásainak megfelelően, annak szellemében készült, és a jelentős vízgazdálkodási probléma fogalmát máshogy értelmezi. A VKI egyik nagy újítása pont az, hogy az ökológiai célállapotot tartja szem előtt. **A jó állapot vagy potenciál elérése a cél és ehhez kell igazítani, ezzel kell összehangolni a gazdasági és társadalmi igényeket, nem pedig fordítva.** A VKI jelentős vízgazdálkodási kérdésnek a természet- és környezetvédelmi szempontból fontos problémákat nevezi. Az anyag azonban elsősorban a „rég típusú” vízgazdálkodási kérdéseket, problémákat fejtegeti (pl. vízkárelhárítás nehézségei), az ökológiai állapotok javítását pedig csak mellékesen, ehhez a „fő vázhoz” rendeli.

A szövegben nem jelennek meg a VKI által „behozott” újszerű fogalmak. Pontosan a konzultációs dokumentumok a legalkalmasabbak ezek társadalmi bevezetésére, és magyarázatára. Természetesen csak azoknak és olyan mélységig, amelyek feltétlenül szükségesek a folyamat megértéshez. Ilyen például az „**erősen módosított víztest**” fogalma is. Ez később az intézkedések kidolgozásánál meghatározó kiindulási alap lesz, így már a probléma feltáró szakaszban ismertetni kellett volna ezek jelentőségét.

Annak ellenére, hogy a VKI ökológiai szemléletű, a vitaanyag nem, vagy keveset ír az ökológiai problémákról. Még ha a szükséges biológiai adatok hiányában ez nem is volt lehetséges, akkor is jelezni lehetett volna, hogy milyen biológiai kockázatok vannak, és ezt kellett volna kiegészíteni azzal a magyarázattal, hogy a biológiai adathiány milyen gondokat és módosításokat okoz a folyamatban.

Az ökológiai szempontból jelentős vízgazdálkodási problémák tartalmasabb kifejtése, és a problémák okainak megfelelő felsorolása és részletezése alkalmasabbá tette volna az anyagot az érdemi vitára. Az erre a logikára épülő bemutatás könnyebben átlátható és érthető, továbbá erre épülhetne majd az intézkedések bemutatása (a harmadik konzultációs fázisban).

Szakmailag elfogadhatatlannak tartjuk, hogy **a problémák között a települési és mezőgazdaság okozta diffúz szennyezés nem vagy csak alig jelenik meg.** Ez a hiány azért

is meglepő, mert már a 2005. évi országjelentésből is kitűnt a diffúz szennyezés, mint egész országra kiterjedő, súlyos probléma. Erről a helyzetről kiemelten fontos beszélni, hiszen itt a megoldáshoz különböző ágazatok együttgondolkodására, komoly érdekegyeztetésekre lesz szükség. Az önkormányzatok, a mezőgazdasági érdekcsoportok és közigazgatási szervek megkerülhetetlen szereplők a szükséges intézkedések kidolgozásához és gyakorlati megvalósításához.

Az érintettek részvételéről szóló utalásokat annyival egészítenénk ki, hogy a társadalom-bevonás nem csak a véleményük megismeréséről szól, hanem arról, hogy számos érdekcsoport együttműködése elengedhetetlen lesz a VKI célkitűzéseinek eléréséhez. Ehhez pedig az érdekeltek időben történő tájékoztatása, a párbeszéd és az érdekegyeztetések időben történő megindítása és megfelelő lefolytatása szükséges.

Konkrét észrevételek egyes alfejezetekhez

A hazai adottságok és meghatározó folyamatok (országos szint):

„...A korábban rendezett, de fenntarthatatlan medrek „visszavadulnak”, a vízfolyások számottevő része közelít a jó, természetközeli állapothoz....”

A jó, természetközeli állapot nem egyenlő azzal, amit a köznyelvben “elvadulásnak” neveznek. Egy szakmai anyagban – még ha egyszerűbb, közérthetőbb formában íródik is – ilyen félrevezető kijelentéseket mindenképpen kerülni kell. Sőt, a természetközeli állapotot, mint célállapotot bővebben érdemes kifejteni, hogy azok az érdekcsoportok is megértsék és lássák a VKI által megkövetelt „irányt”, akik nem rendelkeznek biológiai alapismeretekkel.

A hazai vízgazdálkodás nagy kihívásai: Az árvízi biztonság garantálása – az árvízszintek emelkedése és az árvizek természetbarát, kockázat-arányos kezelése mellett:

Az árvizek elleni védekezés nehézségei nem Víz Keretirányelv szerinti probléma! Fontos vízgazdálkodási kérdés, de erre építeni az alfejezetet, ellentétes a VKI szemléletével. A valódi VKI szerinti probléma az, hogy az árvízvédelmi töltések ökológiai károkat okoztak, a keresztirányú átjárhatóságot erősen korlátozták. Ennek hatására a mentett oldali holtágakat, területeket elszakították a folyó éltető vizétől, továbbá a leszűkített hullámtéren sok helyen degradált ártéri élőhelyek alakultak ki. Az árvízvédelemmel kapcsolatban azt kell rögzíteni, hogy milyen elvek alapján hangolható össze az árvízi kockázat kezelése a VKI jó ökológiai állapotra, illetve potenciálra vonatkozó követelményével.

Települések víziközmű ellátása- az emberi és a környezeti igények alapvető feltétele:

Mivel a második társadalmi konzultációs szakaszban vagyunk, és a problémák-okok feltárása a cél, hasznos lenne bővebben kifejteni, hogy az ivóvízbázisokat pontosan milyen káros emberi hatások érik. Például nem csupán a nem megfelelő szennyvízelhelyezés veszélyeztető tényező, hanem a diffúz szennyezések is!

A szennyvizek összegyűjtése és ártalommentes elhelyezése a vízi élet feltételeinek döntő tényezője:

A vizek természetes állapottól eltérő minőségét nem csak az ipari és települési szennyvizek határozzák meg! A települési és mezőgazdaság okozta diffúz terhelés a vízszennyezések legkomolyabb okai közé tartoznak!

Nem látjuk a szövegben megemlítve azt a tényt, hogy a csatornázás/tisztítás fejlesztése ugyan csökkenti a felszín alatti vizek terhelését, azonban a befogadó felszíni vízfolyások szennyezettségét növeli! Ez pedig ellentmond a VKI követelményeinek.

Az egyedi szennyvíztisztítók említését fontosnak tartjuk. Sőt, ezek előnyeinek további részletezése is indokolt lenne, hiszen esetükben nem csak a felszín alatti vizeket óvjuk, hanem kiküszöböljük a felszíniek újabb terhelését.

Az egészséges ivóvíz:

Csak az arzén probléma?

A felszín alatti vizeink megőrzése – „vízbázis védelem”:

Itt is részletezni kellett volna a problémák főbb okait, azaz pontosan milyen típusú káros emberi tevékenységekről lehet szó (pl. mezőgazdasági vagy belterületi diffúz szennyezés, állattartó telepek, hulladéklerakók, stb.)

Síkvidéki vízelvezetés (belvízmentesítés) a vízkárok megelőzése, illetve csökkentése:

Az árvízvédelmi részhez hasonlóan ennél az alfejezetnél is komoly szemléletbeli hiba van. A belvízkárok enyhítése, a települések vízelvezető rendszereinek fejlesztése nem a VKI feladata, célja! A cél a jó állapot vagy potenciál elérése úgy, hogy a belvízmentesítés okozta ökológiai károk enyhítését vagy megszüntetését kell majd megtervezni. Ezen intézkedések megtervezéséhez természetesen a társadalmi és gazdasági igények feltárása és összehangolása elengedhetetlen. A fejezet nem részletezi a valódi VKI szerinti problémákat és okokat, mint például a vízügyi szempontból rendezett medrek sebességviszonyainak ökológiai szempontból kedvezőtlen állapota, a trapézmedrek lejtésviszonyai okozta természetes zonáció elmaradása, a kezelés miatti károk a növényzetben és állatvilágban, vízelterelések, stb.

Az anyag óvatosan fogalmaz az árvizes vagy belvizes, rendszeresen vízzel borított területeken történő intenzív gazdálkodás újragondolásával kapcsolatban. Mi ezt a kérdést (amely már a lehetséges intézkedések előrevetítése) mindenképpen fontosnak tartjuk és szorgalmazzuk, támogatjuk az anyagban említett extenzív gazdálkodás és vizes élőhelyek elterjesztését, rehabilitálását ilyen területeken.

Ugyancsak támogatható intézkedési lehetőség (szerencsére már ebben a fázisban említi az anyag) a vízelvezetés helyett, a vízviasszatartás. Ez a jövőben ökológiai, társadalmi és gazdasági szempontból is kulcsfontosságú kérdés lesz.

Vízszintsüllyedés a Homokhátságon – vízgazdálkodásunk egyik legbonyolultabb kérdése:

Csupán technikai észrevétel: ez az alfejezet logikailag nem illik az országos anyagba, mivel az eddig nem részletezett konkrét területeket. Ezt miért kapott kitüntetett „helyet”?

Egyéb kiegészítés a folyamatra vonatkozóan:

A következő konzultációs fázisban a vitaanyagot a honlapon könnyebben elérhető helyre érdemes tenni, hogy ne csak azok találják meg, akik „névre szóló” felkérést kaptak és elég kitartóak voltak a kereséshez, hanem a KvVM honlapjának szokásos látogatói vagy egyéb érdeklődők is felfigyeljenek a véleményezési lehetőségre.

Budapest, 2008. július 26.